

Силабус з навчальної дисципліни
«Професійне та особистісне становлення вчителя у ЗНЗ»

Кафедра-розробник силабуса: кафедра педагогіки та методики початкової освіти

Загальна інформація про навчальну дисципліну:

Назва – Професійне та особистісне становлення вчителя у ЗНЗ,

форма навчання - денна/заочна

семестр 9,

кредитів 3 (90 год.),

кількість годин: лекцій – 30/8 год., самостійна робота – 60/82 год.

П.І.П. лектора: Гордійчук О.Є.

Короткий опис навчальної дисципліни:

Мета: полягає у формуванні компетенцій майбутніх учителів з теорії та практики організації професійно-педагогічної діяльності в ЗЗСО на засадах професійно-особистісного, морально-етичного та методичного становлення фахівця.

Завдання:

- ознайомити з базовими теоретичними поняттями курсу, систематизувати зміст основних категорій;
- розвивати у майбутніх педагогів уявлення про педагогічну діяльність у школі як цілеспрямоване рефлексивне керівництво діяльністю учнів, усвідомлення себе суб'єктом цієї діяльності;
- формувати у студентів гуманну позицію у розумінні мети й завдань власної педагогічної практичної діяльності;
- опанувати механізмами використання особистісного потенціалу для вирішення педагогічних завдань навчання і виховання;
- вчити оволодівати елементами педагогічної техніки керування собою і взаємодією;
- усвідомлювати засоби і напрями професійного самовдосконалення;
- розвивати у майбутніх педагогів здатність до аналітичного осмислення педагогічної дійсності, навчання їх творчим підходам до визначення педагогічних дій у нестандартних ситуаціях, уміння приймати найбільш вдалі рішення у відповідності до педагогічних закономірностей та принципів навчання і виховання;
- сприяти розвитку морально-етичних категорій: обов'язку, відповідальності і честі як основам професійно-особистісного становлення молодого педагога;
- сприяти підвищенню рівня готовності до професійної діяльності в умовах залучення дітей з особливими освітніми потребами до інклюзивного навчання учнів в ЗНЗ.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент має набути таких **компетентностей:**

Знати:

- сутність, структуру й основні тенденції професійно-педагогічної діяльності;
- сутність, особливості та кризові стани професійного становлення вчителя;
- етапи та особливості професійного зростання;
- специфіку педагогічного спілкування, психологічних особливостей різних стилів педагогічного керівництва;
- системи взаємостосунків між вчителями та учнями; характер та шляхи розв'язання різних конфліктних ситуацій;
- особливості організації методичної роботи в ЗЗСО з молодими педагогами;
- особливості ведення шкільної документації;
- морально-етичні категорії професійно-особистісного становлення молодого педагога;
- особливості моделювання роботи вчителя в інклюзивному класі;
- сутність та особливості педагогіки партнерства з батьками учнів ЗЗСО

Вміти:

- обґрунтовувати власну позицію щодо предмету вивчення;
- здійснювати методологічно коректне обґрунтування основних тенденцій професійного та особистісного становлення сучасного вчителя ЗНЗ;
- аналізувати сучасні підходи підвищення престижу професії вчителя;
- використовувати різні джерела та дослідження інших галузей знання для обґрунтування відповідей;
- визначати рівень особистої професійної готовності;
- здійснювати моніторингові дослідження якості самовдосконалення;
- володіти методами запобігання педагогічному вигоранню;
- керувати кризовими станами професійного зростання;
- аналізувати педагогічні явища, процеси, факти з точки зору педагогічної діяльності в сучасних ЗЗСО;
- володіти вміннями планувати методичну роботу в ЗЗСО з молодими педагогами;
- володіти вміннями оформляти зразки шкільної документації;
- використовувати етапи і форми моделювання роботи вчителя інклюзивного класу у власній педагогічній діяльності;
- добирати способи продуктивної взаємодії учнів інклюзивного класу з дитиною з особливими освітніми потребами;
- володіти способами налагодження партнерських стосунків з батьками учнів ЗЗСО.

Структура початкової дисципліни (теми занять)

Тиждень	Назва теми	к-ть год.	Теми СРС
1	Лекція: Концептуальні підходи до проблеми професійного та особистісного становлення молодого вчителя	2	Опрацювати джерело, а теоретико-практичний зміст передати в опорних схемах. <i>Завалевський Ю.І. Сучасний вчитель: вимір часу: Навчально-методичний посібник для вчителів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів. – Київ: Видавничий дім «Букрек», 2008. – 288 с.</i>
2	Лекція: Особливості різних етапів професійного становлення вчителя	2	Висловити власні міркування у формі письмового есе на тему: «Професійний розвиток вчителя – особиста справа, чи посадовий обов'язок?»
3	Лекція: Кризи професійного становлення та шляхи їх подолання	2	Висловити власні міркування у формі письмового есе на тему: «Сертифікація вчителів: для кого та для чого?»
4	Лекція: Особливості формування професійної спрямованості та компетентності у майбутнього вчителя ЗЗСО	2	Висловити власні міркування у формі письмового есе на тему: «Що є показником успішності педагога?»

5	Лекція: Професійно-педагогічна діяльність учителя ЗЗСО та готовність до неї молодого фахівця	2	Розробити комплексний прогноз особливостей власної педагогічної діяльності (позитивні й негативні аспекти), дібрати засоби коригування та самовиховання, які могли б допомогти підвищити ефективність професійного становлення. Самостійно ранжувати представлені професійно значущі якості й порівняйте власний результат із результатами дослідження Є.І Рогова.
6	Лекція: Роль морально-етичних знань у професійно-особистісному становленні педагога	2	Ознайомившись з «Кодексом професійної етики вчителя» і проаналізувавши позитивні та негативні сторони своєї особистості, продумати і скласти програму удосконаленням своєї особистості на перспективу.
7	Лекція: Моральна свідомість особистості педагога	2	Опрацювати джерела, а теоретико-практичний зміст передати в нотатках. <i>Васянович Г.П. Педагогічна етика: Навчальний посібник. – Львів. Сполом, 2010. – Т.3. – 420 с.</i>
8	Лекція: Моральний обов'язок педагога	2	Опрацювати: <i>Мартинець Л. Імідж сучасного вчителя /Лілія Мартинець. – К. : «Шкільний світ. – 2011. – 90 с.</i> Представити інтелектуальну карту опрацьованого змісту.
9	Лекція: Моральна відповідальність педагога	2	Дібрати ситуацію типового конфлікту в навчальній діяльності за умови, що особи, які взаємодіють, мають різні типові стратегії поведінки. Визначити, за яких обставин кожна з описаних стратегій може бути ефективною, а за яких — недоцільною.
10	Лекція: Професійна честь у становленні молодого вчителя	2	Опрацювати джерела, а теоретико-практичний зміст передати в нотатках. <i>Гордійчук О.Є. Навіщо розвивати педагогічну етику. Практичні заняття / // Професія педагога: розвиток та самозбереження / упоряд. Людмила Галіцина. – К. : Шкільний світ, 2010. – С.22-59.</i>
11	Лекція: Адаптація молодого вчителя до педагогічної діяльності в ЗЗСО	2	Висловити власні міркування у формі письмового есе на тему: «Вчителі – орендарі, чи власники професійних знань?»

12	Лекція: Ведення вчителем шкільної документації	2	Заповнити зразки шкільної документації. Висловити власні міркування у формі письмового есе на теми: «Виконувати програму, чи готувати до ЗНО?», «Яких ресурсів потребує сучасна українська школа?»
13	Лекція: Особливості організації методичної роботи в ЗЗСО з молодими педагогами	2	Скласти план методичної роботи в ЗЗСО для вчителів природничо-математичного циклу.
14	Лекція: Специфіка моделювання роботи вчителя інклюзивного класу	2	Здійснити перегляд 1 веб-заходу з проблем інклюзивної освіти та інклюзивного навчання із запропонованого каталогу (<i>за вибором</i>). Підготувати план-конспект воркшопу (Microsoft Office Word) за поданою структурою.
15	Лекція: Організація вчителем педагогіки партнерства з батьками учнів ЗЗСО	2	Дібрати оптимальні форми, методи і засоби з метою організації вчителем педагогіки партнерства з батьками учнів ЗЗСО.

Рекомендована література:

Основна

1. Амацьєва О., Саяпіна С. Психологія педагогічної діяльності. Курс лекцій для студентів педагогічних спеціальностей вищих навчальних закладів / О. Амацьєва, С. Саяпіна. - Слов'янськ : СДПУ, 2010. - С. 120- 167
2. Барабаш Ю.Г., Позінкевич Р.О. Психолого-педагогічні основи вибору професії: Навч. посіб. - РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2003.-201 с.
3. Водопьянова Н.Е., Старченкова Е.С. Синдром вигорання: диагностика и профилактика. – СПб.: Питер, 2005. – 336 с.
4. Гузій Н.В. Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти: Монографія. - К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2004. -243с.
5. Завалевський Ю.І. Сучасний вчитель: вимір часу: Навчально-методичний посібник для вчителів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів. - Київ: Видавничий дім «Букрек», 2008. - 288 с.
6. Ложкин Г.В. Практическая психология конфликта : учеб, пособие. / Г.В. Ложкин, Н.И. Повякель. - К. : МАУП, 2000. - С. 206-209.
7. Митина Л.М. Психология труда профессионального развития учителя / Л.М. Митина. - М.: Академия, 2004. - 320 с.
8. Професійне становлення майбутнього вчителя: монографічний огляд / за редакцією Л.В. Кондрашової. - Кривий Ріг, 2006. - 327 с.
9. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності: [навч. посіб.] / В. А. Семиченко - К. : Вища школа, 2004. - 335 с.
10. Система роботи з молодими вчителями / упоряд. Ж. Сташко. — К.: Шкільний світ, 2008. - 128 с.
11. Скрипник М. Мистецтво бути педагогом : 36. тренінг.занять / М.Скрипник.- К.: Вид. дім «Шкільний світ» : Вид. Л. Галіцина, 2006. -112 с.
12. Солодухова О. Г. Становлення особистості вчителя у процесі професійної адаптації : монографія / О.Г. Солодухова. - Донецьк : ТОВ «Либідь», 1996. - 176 с.

Додаткова

1. Богатирчук С., Горбань О., Поліщук О. Організація роботи з молодими вчителями // Директор школи. – 2001. – № 1.
2. Георгиева И. А. Социально-психологические факторы адаптации личности в коллективе : дис. ... канд. психол. наук / И. А. Георгиева. - Л., 1985.- 160 с.
3. Горелова Г. Г. Кризисы личности и педагогическая профессия / Г. Г. Горелова. - М. : Московский психолого-социальный институт, 2004. - 320 с.
4. Грейліх О.О. Педагогічний професіоналізм учителя у стосунках із колегами // Практична психологія та соціальна робота. - № 2. – 1999.
5. Гузій Н.В. Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти: Монографія. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2004. – 243с.
6. Дубасенюк, О.А. Мотиваційні чинники професійного становлення вчителя // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка.– Житомир, 1998. – 3-8.
7. Дурай-Новакова К.М. Проблемы и задачи спецкурса “Профессиональная готовность студентов к педагогической деятельности” в системе подготовки учителей // Теория и практика высшего педагогического образования: Сб. науч. тр. – М.: МГПИ, 1984. – С. 51-59.
8. Іванцев Л.І. Становлення особистості майбутнього вчителя. / Автореферат дис. на здобуття наукового ступеня кандидата псих. наук. - К. - 2003.
9. Коломієць О. Б. Реалії і перспективи гуманізації професійного становлення майбутнього фахівця у вищій школі //Наука і сучасність: Зб. наук. пр. - К., 1999. - Вип.2, Ч.3. - С.64-72.
10. Крюкова Д.Ф. Психологічні та педагогічні проблеми професійно-особистісного розвитку молоді./ Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи: Матеріали II міжн. наук.-практ. конф. - Хмельницький: ТУП. - 2003. - с.74-83.
11. Литвиненко С.А. Соціально-педагогічна підготовка вчителя. – Одеса: СВД; Рівне: РДГУ, 2004. – 302 с.
12. Ліненко А.Ф. Педагогічна діяльність і готовність до неї: Монографія. – Одеса: ОКФА, 1995. – 80 с.
13. Лінчук В. Методична робота з учителями-«початківцями» // Початкова освіта. – 2007. – № 41 (425) листопад. – С. 2-4.
14. Медведев В. И. О проблеме адаптации / В. И. Медведев // Компоненты адаптационного процесса. - Л. : Наука, 1984. — С. 3-16.
15. Методична служба – школі: Інформаційно-методичні матеріали на допомогу працівникам освіти. Випуск 6 / Автор-уклад. В.І.Уруський. – Тернопіль: Астон, 2005.
16. Мороз О. Особистість майбутнього педагога //Вища освіта України.- 2002.-№3.- С.50-53.
17. Мороз О.Г. Професійна адаптація молодого вчителя. - К.: Вища школа, 1980. - 94с.
18. Організація роботи з молодими вчителями / Т.Ковтун // Завуч. – 2004. – № 11. – С. 10-12.
19. Орлов Валерій Федорович.. Теоретичні та методичні засади професійного становлення майбутніх учителів мистецьких дисциплін: Дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. — К., 2004. — 463арк.
20. Петрусенко Сергій Юрійович. Педагогічні умови професійного становлення молодих учителів у загальноосвітньому навчальному закладі. : Дис... канд. наук: 13.00.04 - 2009.
21. Професійне становлення майбутнього вчителя: монографічний огляд / За ред. Л.В. Кондрашової. – Кривий Ріг, 2006. – 327 с.
22. Психофізіологічне забезпечення готовності студентів до педагогічної діяльності: Монографія / За ред.. О.М.Кокуна. – К; Пед. Думка, 2008. – 296с.
23. Радул В. В. Соціальна зрілість молодого вчителя: (Монографія). - К.: Вища шк., 1997.-269с.

24. Солодухова Ольга Георгіївна.. Психологія становлення особистості молодого вчителя в процесі професійної адаптації: Дис... д- ра психол. наук: 19.00.07 / Слов'янський держ. педагогічний ін-т. — Слов'янськ, 1998. — 413 л. — Бібліогр.: л. 351-387.
25. Стремков В.Б. Психологическая готовность педагога к работе с детьми: Уч.-метод. пособие / В.Б. Стремков, С.В. Мазурина. – Уфа, 2001. – 101 с.
26. Суровцева Р. Розвиток індивідуального стилю діяльності як умова інноваційної підготовки майбутнього педагога //Вища освіта України. - 2003. - № 3. - С.82-83.
27. Табачек І.В. Формування та розвиток особистості сучасного вчителя: Автореф. дис.. канд.. філ.. наук: 09.00.10 (Інститут вищої освіти АПН України. – К., 2005. – 20с.
28. Хомич Л. Цивілізаційні процеси і професійна підготовка вчителя // Рідна школа. – 1998. – № 7–8. – С. 76–78.
29. Щербан Тетяна Дмитрівна.. Професійне становлення молодого вчителя як психологічна проблема: Дис...канд. психол. наук: 19.00.07 / АПН України. — К., 1995. — 160 л.
30. Щербань П. Фундаменталізація науково-практичної підготовки майбутніх вчителів // Рідна школа. – 2002. – № 12. – С. 15–17.

Форма контролю та оцінювання результатів навчання: залік

Розподіл балів, які отримують студенти з навчальної дисципліни

ЗМ. 1					М.1	ЗМ. 2					М.2	ЗМ. 3					М.3	Підсумковий модуль
Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	Т.5		Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	Т.5		Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	Т.5		
2	2	2	2	2	10	2	2	2	2	2	10	2	2	2	2	2	10	40

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

1. **Форми поточного та підсумкового контролю**

У процесі вивчення навчальної дисципліни «Професійне та особистісне становлення вчителя ЗНЗ» використовуються наступні **методи контролю навчальних досягнень студентів**:

- експрес-опитування;
- захист есе;
- модульні контрольні роботи.

**Критерії оцінювання
навчальних досягнень студентів за результатами екзамену**

Екзаменаційний білет з курсу «Професійне та особистісне становлення вчителя у ЗНЗ» складається з 3-х завдань: 1-2 – теоретичного та 3 – практичного характеру. Відповіді на 1 і 2 питання оцінюються по 12 балів. Відповідь на 3 питання – 16 балів. Максимальна кількість балів за сукупністю виконаних завдань – 40 балів.

Знання студентів оцінюються за критеріями

№	Оцінка	Вимоги до відповіді
1.	90-100 A / Відмінно	Студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно міркує і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, пов'язує програмовий матеріал із профілем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.
2.	82-89 B / Добре	Студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного.
3.	75-81 C / Добре	Студент добре вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовує її на практиці; контролює власну діяльність; виправляє помилки, серед яких є суттєві, добирає аргументи для підтвердження думок
4.	69-74 D / Задовільно	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих
5.	50-68 E / Задовільно	Студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але переконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх з майбутньою діяльністю.
6.	35-49 FX / Незадовільно	Студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів і визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення та сформованість практичних навичок.